

Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair Kanun

(Resmî Gazete ile ilânı : 10.1.1961 - Sayı : 10703)

No.
212

Kabul tarihi
4.1.1961

MADDE 1. — Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanunun 1, 4, 6, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 26, 27, 28, 29, 30 ve bu kanuna 6253 sayılı Kanunla eklenen 1 nci madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Kanunun şümulü

Madde 1. — Bu kanun hükümleri Türkiye'de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki «işçi» tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle bunların iş verenleri hakkında uygulanır.

Bu kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir.

Yazılı mukavele ve terfi esası

Madde 4. — Gazeteci ile kendisini çalıştıran iş veren arasındaki iş akdinin yazılı şekilde yapılması mecburidir

Mukavelede aşağıdaki hususların gösterilmesi şarttır :

- a) İşin nev'i,
- b) Ücret miktarı,
- c) Gazetecinin kıdemi,

İş nev'inin ve ücretin değişikliğinde mukaveleye derci mecburidir.

İki yıl gazetede çalışmış olan gazeteci terfi hak kazanır. Terfi mukavelede tesbit edilen yüzde nispetinde yapılır.

Akdin iş veren tarafından feshi ve kıdem tazminatı

Madde 6. — Meslekte en az beş yıl çalışmış olan gazetecilere kıdem hakkı tanınır.

Kıdem hakkı gazetecinin mesleğe ilk giriş tarihinden itibaren hesaplanır.

Akdin feshi halinde gazeteci, bu süreye göre hesaplanacak tazminatı almaya hak kazanır.

Birinci maddenin şümulüne giren bir iş yerinde iş verenle arasındaki hizmet münasebeti bir veya mütaaddit mukaveleye istinaden fasılasız olarak en az beş yıl sürmüş olan gazetecinin işine son verilmesi, yapılacak yazılı ihbardan itibaren üç ay geçtikten sonra muteber olur. Beş seneden az hizmeti olanlar için bu ihbar müddeti bir aydır.

İhbar müddetinin son günü olan tarih tazminata esas tutulur ve yıllık izinden sayılmaz.

Gazeteci yıllık iznini kullanmamışsa, işine son verilmesi halinde, izin müddetine ait ücreti kendisine peşin olarak verilir.

Hizmetine bu madde hükümlerine göre son verilen gazeteciye feshi ihbar edilen mukavelenin taallûk ettiği her hizmet yılı veya küsuru için, son aylığı esas ittihaz olunmak suretiyle her yıl için bir aylık ücreti miktarında tazminat verilir. Ancak, yıllık hizmetin altı aydan az kısmı nazara alınmaz. İlk mukavele yılında bu miktar hesaplanmaz.

Bir defa kıdem tazminatı alan gazetecinin kıdemi, yeni işine girişinden itibaren hesaplanır. Ancak, buna aykırı olarak iş verenle gazeteci arasında yapılacak mukavele muteberdir.

İş verenin maddî imkânsızlık sebebiyle gazetecinin tazminatını bir defada ödiyememesi halinde, tediye en çok dört taksitte yapılır ve bu taksitlerin tamamının süresi bir yılı geçemez. Ancak, bu bölünme o iş yerinin malî vergisini tahakkuk ettiren maliye şubesinin, müessesenin zarar etmekte olduğu kararı üzerine yapılabilir.

Mülkiye âmirine bildirilecek hususlar

Madde 9. — Mukavelenin yapıldığı iş veren tarafından; feshi, fesheden tarafından bölge çalışma müdürlüğüne, mülkiye âmirliğine ve eğer gazeteci üye ise sendikasına değilse en fazla üyesi bulunan meslekî teşekküle on beş gün içinde beyanname ile bildirilir. Mülkiye âmirleri bu beyannamelerin birer örneğini, gazetecinin kıdeminin tesbitine esas olmak üzere hemen Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığına gönderirler.

Tecrübe müddeti

Madde 10. — Mesleğe ilk intisabeden gazeteciler için tecrübe müddeti en çok üç aydır. Bu müddet içinde taraflar iş akdini ihbar müddetine ve tazminat mükellefiyetine tâbi olmaksızın feshedebilirler.

Bu müddetin sonunda mukavelenin yazılı olarak yapılması mecburidir. Stajyer adedi, mukaveleli vazî işleri kadrosunun yüzde onunu geçemez.

Aldın tatbik edilmediği hallerde fesih

Madde 12. — Gazetecinin uğradığı hastalık sebebiyle iş akdi iş veren tarafından feshedilemez. Ancak, bu hastalığın altı aydan fazla uzaması halinde tazminat verilmek suretiyle akdin feshi cihetine gidilebilir.

Bu maddenin birinci fıkrasında yazılı haller dolayısıyla vazife göremiycek duruma düşüp de iş veren tarafından işinden çıkarılan gazeteci, âzami bir yıl içinde iyileştiği takdirde tekrar eski işine tercihan alınır.

Ücret

Madde 14. — Kararlaştırılan ücret her ay peşin olarak ödenir. İlâve ücretlerin sigorta priminin ödenmesi mecburidir.

Gazetecilere ücretlerini vaktinde ödemiye iş verenler, bu ücretleri, geçecek her gün için yüzde bes fazlasıyla ödemeve mecburdurlar.

Mukavele müddeti sona ermeden evvel kendisine atfedilebilecek bir kusuru olmaksızın işine son verilen gazeteci, peşin almış olduğu ücretin henüz işlememiş bulunan kısmını iade etmeye mecbur tutulamaz.

Gazeteciler her hizmet yılı sonunda iş verenin sağladığı kârın emeklerine düşen nispi karşılığı olarak asgari birer aylık ücret tutarında ikramiye alırlar.

Mukavele dışı yazılar

Madde 15. — Gazeteci, mukavele hükümleri dışında olarak iş veren tarafından verilen işler veya sipariş edilen veya yayımlanması kabul edilen yazılar için ayrıca ücrete hak kazanır.

Bu işlerle ilgili ilâve ücretlerin sigorta primlerinin ödenmesi mecburidir.

Askerlikte ve gebelikte ücret

Madde 16. — Talim veya manevra dolayısıyla silâh altına alınan gazeteci bu müddet zarfında ücret hakkını muhafaza eder. Ancak, yedek subay olarak veya sair suretlerle askerî hizmet kar-

sılığı aylık alan gazetecinin almakta bulunduğu bu aylık kendi işinden aldığı ücretten az ise, iş veren, gazeteciye yalnız aradaki farkı ödemekle mükelleftir.

Kısmî veya umumî seferberlik dolayısıyla silâh altına alınan gazeteci hakkında üç ay için bu maddenin birinci fıkrası hükümleri uygulanır.

İlk muvazzaf askerlik hizmeti için silâh altına alınan gazeteciye normal askerlik müddetince son aldığı ücret yarı nispetinde ödenir.

İş verenle gazeteci arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için akdedilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gazetecinin bu maddenin birinci fıkrasında gösterilen haller dolayısıyla silâh altında bulunduğu müddetçe iş akdi, iş veren tarafından feshedilemez. Gazeteci bu maddenin ikinci veya üçüncü fıkrasında gösterilen haller dolayısıyla silâh altına alındığı takdirde, gazetecinin durumu bu fıkralardan hangisine temas etmekte ise, iş veren iş akdini ancak o fıkrada gösterilmiş bulunan süre geçtikten sonra feshedebilir. Bu gibi hallerde de gazeteci ile iş veren arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için akdedilmiş olup olmadığına bakılmaz. Akdin feshi bu kanunda yazılı hükümlere tâbidir.

Gazeteci ile iş veren arasındaki mukavele esasen muayyen bir süreyi ihtiva edip de bu süre gazetecinin silâh altında bulunduğu sırada kendiliğinden bitiyorsa iş veren mukavelelenin bu suretle sona ermesinden itibaren bu maddede yazılı olan ücretleri gazeteciye ödemekle mükellef tutulamaz.

Bu maddede yazılı bulunan hükümler iş veren tarafından gazeteciye askerlik halinde ücret verilmesi hakkında daha elverişli hak ve menfaatler sağlıyan mukavele, teamül veya örf ve âdetten doğan haklara halel getirmez.

Kadın gazetecinin hamileliği halinde, hamileliğin 7 nci ayından itibaren doğumun ikinci ayının sonuna kadar izinli sayılır. Bu müddet zarfında müessese gazeteciye son aldığı ücretin yarısını öder. Doğum vukubulmaz veya çocuk ölü dünyaya gelirse, bu halin vukuundan itibaren bir ay müddetle bu ücret ödenir. Gazetecinin sigortadan veya bağlı bulunduğu teşekküllerden alacağı yardım, bu ödemeye tesir etmez.

Mahkûmiyet veya yayının tatili halinde ücret

Madde 17. — Mensubolduğu mevkutedeki bir yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğrayan gazeteci ücretini iş verenden almakta devam eder. Ancak, hürriyetin tahdidini mucibolan yayın, mezkûr gazeteci tarafından mevkute sorumlu müdürünün veya sahibinin haberi olmadan yapıldığı veya yaptırıldığı yahut sorumlu müdürün tetkikinden geçirilerek neşri takarrür eden şekil üzerinde tahrifat, tadilat, tay veyahut ilâveler yapmak veya yaptırılmak suretiyle vukubulduğu takdirde mezkûr gazeteci bu hükümden faydalanamaz.

Hürriyeti tahdide uğrıyan gazeteci bağlı bulunduğu kadroya yapılacak toplu zamlardan emsali gibi istifade eder.

Birinci fıkradaki hürriyet tahdidi gazetecinin o mevkuteden ayrılmasından sonra vukua gelmişse, gazetecinin bahsi geçen mevkuteden son aldığı ücreti miktarındaki tazminat, hürriyeti tahdid edildiği müddetçe her ay, yayının yapılmış olduğu mevkute sahibi tarafından ödenir.

Her ne sebeple olursa olsun, neşriyatı tatil edilen mevkutede çalışanlar tatil tarihinden itibaren iki ay müddetle ücretlerini alırlar. Bu gazetecilerin kanunî tazminatı da tercihan ödenir.

Ölüm tazminatı

Madde 18. — Gazetecinin ölümü sebebiyle iş akdinin sona ermesi halinde, eşi ve çocuklarına ve bunlar bulunmadığı takdirde geçimi kendisine terettübeden ailesi efradına müteveffanın aylık ücretinin üç mislinden az olmamak üzere, kıdem hakkı tutarında ölüm tazminatı verilir.

Haftalık izin

Madde 19. — Her altı günlük fiilî çalışmayı mütaakıp gazeteciye bir günlük ücretli dinlenme

izni verilmesi mecburidir. Gazetecinin vazifesi devamlı gece çalışmasını gerektirdiği hallerde hafta tatili iki gündür.

Birinci fıkra hükmü dışında gazeteci, çocuğu dünyaya geldiği zaman üç; eşi veya çocuğu, annesi veya babası öldüğü zaman dört; çocuğu evlendiği, kardeşi, büyükanne veya büyükbabası veya torunu öldüğü zamanlar iki gün olağanüstü ücretli izne hak kazanır. Bu izinler senelik izinden sayılmaz.

Yıllık ücretli izin

Madde 21. — Günlük bir mevkutede çalışan bir gazeteciye, en az bir yıl çalışmış olmak şartıyla, yılda dört hafta tam ücretli izin verilir. Gazetecilik meslekindeki hizmeti on yıldan yukarı olan bir gazeteciye, altı hafta ücretli izin verilir. Gazetecinin kıdemi aynı gazetedeği hizmetine göre değil, meslekteki hizmet süresine göre hesaplanır.

Günlük olmyan mevkutelere çalışan gazetecilere her altı aylık çalışma devresi için iki hafta ücretli izin verilir. Yıllık ücretli izinlerin hesabında bu kanunun 1 nci maddesindeki «gazeteci» tâbirine girenlerin kıdemleri, iş akdinin devam etmiş veya fâsılalarla yeniden inikadetmiş olmasına bakılmaksızın, gazetecilik meslekinde geçirdikleri hizmet süresi nazara alınmak suretiyle tesbit edilir.

İzin hakkından feragat edilemez.

Sendika

Madde 22. — İş verenler ve gazeteciler kendi aralarında 5018 sayılı Kanun hükümleri dâhilinde sendikalar kurabilirler.

Ceza hükümleri

Madde 26. — a) Çalıştırdığı gazeteci ile dördüncü maddede gösterilen şekilde yazılı iş akdi yapmyan iş veren, beher mukavele için (200) liradan aşağı olmamak üzere,

b) Altıncı maddenin 2 nci fıkrasında bahsi geçen tazminatı gazeteciye ödemiye iş veren, (2 000) liradan aşağı olmamak üzere,

c) 18 nci maddede yazılı ölüm tazminatını hak sahiplerine ödemiye iş veren, (2 000) liradan aşağı olmamak üzere,

Ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber ayrıca yukardaki (b) veya (c) bentlerinde yazılı tazminatlar da hüküm altına alınır.

Madde 27. — a) 14 ncü maddede yazılı ücreti gazeteciye zaruret olmaksızın vaktinde ödemiye,

b) 16 ncü maddenin birinci veya ikinci yahut da üçüncü fıkralarında yazılı bulunan hallerde gazeteciye verilmesi icabeden ücreti ödemiye,

c) 17 nci maddenin birinci veya üçüncü fıkralarında yazılı hallerde gazeteciye verilmesi lâzımgelen ücreti yahut da maddenin ikinci fıkrasında bahsi geçen tazminatı ödemiye,

ç) 20 nci maddede yazılı bulunan günlerde gazetecilerin bu günlere ait ücretlerini zaruret olmaksızın ödemiye,

İş veren hakkında (500) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Madde 28. — Bu kanunun 20 nci maddesi ile konulan neşir memnuiyeti mevcut günlerde memnuiyete tâbi gazetelerin veya mezkûr maddede yazılı meslekî teşekküllerden gayri şahıslar tarafından o günlere mahsus gazete neşri halinde neşredenler ve basanlar hakkında her baskı için (10 000) liradan aşağı olmamak üzere ayrı ayrı ağır para cezası hükmolunur.

Mükerrirler hakkında verilecek ceza iki katı olarak hükmolunur.

Madde 29. — Gazeteciye bu kanunun 21 nci maddesinde yazılı yıllık izin vermiye veya izin vermiş olup da izin müddetine ait ücreti ödemiye iş veren, yıllık izin vermediği veya izin sü-

resine ait ücretleri ödemediği kimsenin izin müddetine tekabül eden ücretler yekûnunun iki katını ilgili gazeteciye ödemeye ve ayrıca bu miktarda ağır para cezasına mahkûm edilir.

Madde 30. — Bu kanunun 25 nci maddesi hükmüne aykırı hareket eden iş veren hakkında, (1 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Çalışma müddeti ve fazla mesai

EK MADDE 1. — 5953 sayılı Kanunun birinci maddesindeki gazeteci tâbirinin şümulü içinde bulunan kimselerden müessese, matbaa, idarehane ve büro gibi yerlerde hizmetlerinin mahiyeti itibarıyla müstemirren çalışanlar için günlük iş müddeti, gece ve gündüz devrelerinde sekiz saattir.

Yukarıki fıkra hükmünün dışında kalarak, gündüz veya gece devresindeki çalışma müddetinin daha fazla hadlere artırılması ve ulusal bayram, genel tatiller ve hafta tatilinde çalışılması bu kanuna göre (fazla saatlerde çalışma) sayılır

Pazar gününden başka bir gün hafta tatili yapan gazeteci, Pazar günü fazla mesai yapmış sayılmaz.

Her bir fazla çalışma saati için verilecek ücret, normal çalışma saati ücretinin % 50 fazlasıdır.

Ancak, günlük normal çalışma müddetine ilâveten bu madde gereğince tatbik edilecek fazla çalışmaların saat 24 ten sonraya tesadüf eden saatlerinde ücret bir misli fazlasıyla ödenir.

Fazla saatlerin hesabında, yarım saatten az olan müddetler yarım saat, fazlası ise bir saat sayılır.

Fazla saatlerde çalışma, ücretlerini parça başına veya yapılan iş miktarına göre alan gazetecilere yaptırıldığı takdirde dahi bu kimselerin fazla saatlere tekabül eden ücretleri bu maddedeki esaslara göre ödenir.

Fazla çalışmalara ait ücretin, mütâakıp ücret tediyesiyle birlikte ödenmesi mecburidir. Fazla çalışma ücretlerinin gününde verilmemesi halinde, her geçen gün için % 5 fazlasıyla ödenir.

Fazla mesai günde üç saati geçemez.

MADDE 2 — 5953 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir :

EK MADDE — Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasında 5953 sayılı Kanun ile bunun ek ve tadillerine dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyumsuzlukları, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümlerine tevfikan bu mahkemeler tarafından rüyet edilir.

Ancak iş mahkemesine iştirak edecek asil ve yedek üyeler, o yerde en fazla üyesi bulunan, basın mesleğinde çalışan ve çalıştıranların sendikalarından, bunlar yoksa teşekküllerinden 5521 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı usul dairesinde seçilir.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte beş yıl veya daha fazla kıdemi olan gazetecilerin, tâbi oldukları iş akdini, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde feshetmeleri halinde, 6 nci madde hükmü uygulanmaz.

MADDE 3. — Bu kanun yayınlanması tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

7 Ocak 1961

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanlığına yazılan
tezkerenin tarih ve numarası : 5.1.1961 2/209
Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine
dair Devlet Başkanlığından gelen tezkerenin
tarih ve numarası : 7.1.1961 4/31